

چون تقسیر

نیم الدبک

خلیلهای دوازدهم - بیست و نهم

محمد تقی جعفری

تدوین و تنظیم: دکتر عبدالله نصری

جلد سوم

زیرانت جدید

۱۴۰۰

Muhammad Taghi Jafari Tabrizi	سر شناسه	جعفری، محمدتقی، ۱۳۰۲ - ۱۳۷۷
Nahjol - Balaghah. Persian - Arabic. Commantries	عنوان قراردادی	نهج البلاغه، فارسی - عربی، شرح
عنوان و نام پدیدآور	ترجمه و تفسیر نهج البلاغه: درآمدی بر شناخت امام علی علیه السلام و نهج البلاغه / محمدتقی جعفری؛ تدوین و تنظیم: عبدالله نصری؛ به اهتمام: علی جعفری.	
وضعیت ویراست	[ویراست ۲۲]	
مشخصات نشر	تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۷.	
مشخصات ظاهری	۱۰ ج.	
شابک	دوره: 9. 978-964-430-951-1 ج. ۱؛ 3. 978-964-430-953-3 ج. ۲؛ 1. 978-964-430-944-4 ج. ۳؛ 6. 978-964-430-936-6 ج. ۴؛ 9. 978-964-430-935-9 ج. ۵؛ 2. 978-964-430-934-2 ج. ۶؛ 5. 978-964-430-933-5 ج. ۷؛ 3. 978-964-430-924-3 ج. ۸؛ 6. 978-964-430-923-6 ج. ۹؛ 9. 978-964-430-922-9 ج. ۱۰؛ 2. 978-964-430-921-1 ج.	
وضعیت فهرست نویسی:	فیبیا	
موضوع	علی بن ابی طالب(ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه -- نقد و تفسیر	
موضوع	Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah - Criticism and interpretation	
موضوع	علی بن ابی طالب(ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه -- خطبه‌ها	
موضوع	Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah	
شماره افزودنی	نصری، عبدالله، ۱۳۳۲ -	
شناسه افزودنی	جعفری، علی، ۱۳۴۳ -	
شناسه افزودنی	علی بن ابی طالب(ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه، شرح	
شناسه افزودنی	Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah. Commantries	
رده‌بندی کنگره	۷۴۲/ج۴۲۲/۰۴۲۸ BP	
رده‌بندی دیویی	۲۹/۹۵	
شماره کتابشناسی ملی	۵۴۵، ۴۱	

ترجمه و تفسیر نهج البلاغه / جلد دوم (است جدید)

ترجمه و تألیف: محمدتقی جعفری (ره)

تدوین و تنظیم: عبدالله نصری (استاد فلسفه دانشگاه علامه طباطبائی)

به اهتمام: علی جعفری

چاپ اول: ۱۳۹۸

این کتاب در ۱۰۰۰ نسخه در چاپخانه عروج، لیتوگرافی، چاپ و صحافی شد.

شابک: ۶-۹۳۶-۴۳۰-۹۶۴-۹۷۸ شابک دوره: ۹-۹۵-۴۳-۹۶۴-۹۷۸

بهای دوره: ۶۸۰۰۰۰ تومان

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

دفتر مرکزی: پاسداران، میدان هروی، خیابان شهید افتخاریان، کوچه مریم، پلاک ۲۳. تلفن: ۲۲۹۶۰۰۵۴-۲۲۹۶۲۰۰۵۴

نمابر: ۲۲۹۵۶۴۰۱ کد پستی: ۱۶۶۹۷۴۷۴۱۴

مدیریت پخش و توزیع: تهران، خیابان فردوسی جنوبی، روبه روی فروشگاه شهر و روستا، بن بست هنر، بن بست اول.

پلاک ۴ و ۵. تلفن: ۳۳۹۲۰۳۰۷-۳۳۹۱۲۳۵۵

فروشگاه‌ها و مراکز پخش

■ فروشگاه شماره یک: تلفن: ۶۶۴۶۹۶۸۵

■ فروشگاه شماره دو: تلفن: ۳۳۱۱۲۱۰۰-۳۳۱۱۴۲۸۸

■ فروشگاه شماره سه: تلفن: ۲۲۸۵۵۱۶۴

■ نشانی الکترونیک: www.daftarnashr.com

■ پست الکترونیک: print@dnfpub.com

■ نشانی الکترونیک مؤسسه علامه جعفری: www.ostad-jafari.com تلفن مؤسسه علامه جعفری: ۲۲-۴۴۰۹۱۰۴۲-۲۱

■ پیامک: ۳۰۰۰۴۸۵۰

خواهشمند است نظرات خود را درباره این کتاب با ذکر نام آن به صورت پیامک ارسال فرمایید.

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است.

فهرست مطالب

خطبه ۱۲

هنگامی که خداوند امیرالمؤمنین (ع) را بر اصحاب جمل پیروز کرد، یکی از یاران او عرض کرد: دوست داشتم که برادرم فلان، وضع کنونی ما را مشاهده می کرد و می دید که چگونه خداوند تو را بر دشمنانت پیروز کرده است..... ۱۵

- تفسیر خطبه دوازدهم..... ۱۷
 آنان در میان ما نبودند، ویرانه ها بودند؛ اتحاد شگفت انگیز انسان ها..... ۱۷

خطبه ۱۳

در سرزنش امی صره، پس از «ان» جمل..... ۲۲

- تفسیر خطبه سیزدهم..... ۲۳
 از حکومت و دمسازی با علی (ع) فرار کردند، و لشکریان و پیرو چهارپا شدند!..... ۲۳
 تأثیر محیط طبیعی در وضع روانی مردم..... ۲۵
 نتوان مُرد به سختی که در اینجا زادم..... ۲۷

خطبه ۱۴

سخنی از امیرالمؤمنین (ع) درباره بصره نشینان..... ۲۹

خطبه ۱۵

سخنی درباره بازگرداندن املاک مسلمانان که عثمان به اراده شخصی خود از آن بختیشده بود..... ۳۱

- تفسیر خطبه پانزدهم..... ۳۳
 این مالکیت های غیر قانونی، لغو و باطل است..... ۳۳
 نام اشخاص، مبلغ به دینار..... ۳۶
 نام اشخاص، مبلغ به درهم..... ۳۷
 عدالت و ستم..... ۳۸
 عدالت در شئون انسانی که به وسیله اراده به وجود می آید..... ۳۸
 عدالت در جهان هستی..... ۳۹

خطبه ۱۶

این سخن را در آن هنگام فرمود که در مدینه با او بیعت کردند. در این سخن، اطلاعی را که از سرنوشت احوال مردم دارد، خبر می‌دهد و مردم را به گروه‌هایی تقسیم می‌کند..... ۴۵

- تفسیر خطبه شانزدهم..... ۴۷
- شخصیت را در گرو سخن می‌گذارم..... ۴۷
- فاش می‌گویم و از گفته خود دلشادم..... ۴۷
- اندرزها و تجارب روزگاران، جدی‌ترین وسایل خودسازی برای هشیاران..... ۴۹
- از آن تحول تکاملی که پیامبر اسلام به وجود آورده بود، منحرف شده، به همان نقطه‌ای بازگشتید..... ۵۱
- شیار باشید! عوامل دگرگونی‌ها به فعالیت افتاده است و شما در مجرای آزمایش‌ها قرار گرفته‌اید..... ۵۳
- دفع و حکمت آزمایش‌ها..... ۵۷
- ما حقیقتی را پنهان نکرده، آنچه را که گفته‌ام، صدق محض است..... ۵۹
- زیربنای پیکار مقدس، تاریخ، مبارزه جاودانی میان سودجویی و حقیقت‌جویی است..... ۶۰
- «خود» این بازیچه بسیار دارد..... ۶۱
- سرنوشت ستم‌ها می‌داند..... ۶۲
- گنهکاران و پایا را بوشه‌ها..... ۶۴
- هر معصیتی، سقوطی، ابدنیال..... ۶۷
- هدف‌های اعلای تقوا و ورز را در دیگ حرارت..... ۷۰
- اکثریت باطل و باطل‌گرایان، و اقلیت حقیق‌گرایان..... ۷۵
- ورقی که از کتاب زندگی زده شد، جز به وسیلهٔ روز ادها محاسبه نشده، بازخواهد گشت..... ۷۷
- بهشت و دوزخ..... ۷۸
- دو ارزش فلسفی کار و کوشش در زندگی، و بحی در معنای نفس و بخت و اتفاق..... ۸۳
- هیچ کس کاری را بدون توقع نتیجه انجام نمی‌دهد..... ۸۸
- ایدئولوژی اسلامی، طبیعت واقعی انسان را در مسیر جاده وسط به سوی تکامل به حرکت درمی‌آورد..... ۸۹
- موضوع یکم - شناخت انسان..... ۹۰
- آیا طبیعت انسانی شر است یا خیر، یا دارای هیچ یک از آن دو خصوصیت نیست؟..... ۹۱
- موضوع دوم - عقاید اسلامی حد وسط است..... ۹۳
- احکام و تکالیف اسلامی حد وسط است..... ۹۶
- آنچه را که نداریم، ادعا نکنیم و اگر از یأس و سقوط گریزانیم، افترا نزنیم..... ۹۸
- تحلیل افترا..... ۹۹
- برخی از ویژگی‌های ستیزه‌گران در برابر حق..... ۱۰۱
- خودشناسی و ارزیابی خویش..... ۱۰۳
- ارزیابی خویش..... ۱۰۴
- احساس استقلال مطلق در ارزیابی خویش..... ۱۰۵
- هنگامی که داد و فریاد به ضرر جامعه تمام می‌شود، بهترین حرکت‌ها، سکون و سکوت است..... ۱۰۷
- اصلاح میان انسان‌ها از بزرگ‌ترین عبادت‌هاست..... ۱۱۰
- در فکر بازگشت به خویشتن برای نوسازی خود باشید..... ۱۱۱

چون همه خیرات از خداست و هیچ شر و فسادى به خدا مستند نیست، پس حمد مر خدا راست، و ۱۱۵

خطبه ۱۷

در توصیف کسى است که در میان امت، بدون شایستگی متصدى منصب قضاوت مى شود.

در این خطبه، دو صنف از مردم مطرح مى شوند که مبعوض ترین مردم در نزد خدايند ... ۱۱۹

تفسیر خطبه هفدهم ۱۲۱

اوصاف متصدیان ناشایسته حمایت از جان و مال مردم ۱۲۱

۱. به دور خود مى پیچند ۱۲۱

۲. خسارت های پنج گانه ۱۲۳

۳. خود بخود، خودرو، اعتدال را نمى شناسد، و اگر هم بشناسد، در آن مسیر حرکت نمى کند ۱۲۵

۴. خودمحوران از بدعت گذارى، يعنى گريختن از اصل و پيدا کردن اشخاص مستعد براى گمراهى ۱۲۶

۵. خودمحوران، رسامای، راى برانگيخته شدن فتنه ها ۱۲۸

۶. تباه سازان خودمحوران که در دوران زندگى، پيشتازان گمراهى ها هستند، پس از مرگ ۱۲۹

۷. خودمحوران، علم مى دهند، هم عامل جرم ديگران ۱۳۰

اوصاف متصدیان نادان ۱۳۳

۱. نمایشگر علم در میان نادان ها ۱۳۳

۲. اين نادانان، ضد روشنائى هستند ۱۳۵

۳. براى اين نادانان خودپرست، برهبرى صواب در میان مردم، دوزخى سوزان است ۱۳۶

۴. انسان نماها همواره در استخدام نادانان خودمحورند ۱۳۷

۵. نادانان خودپرست، به اندوختن چيزهاي عشقه مى ورزند که اندکش بهتر از بسيارش است ۱۳۸

۶. نادان خودپرست، به طور موقت شکمش را از گندها پر کرده، به قضاوت مى نشيند ۱۳۹

۷. حل مشکلات به وسيله پندارهاي بيهوده و فرسوده ۱۴۰

۸. فهم و درک نادان، شبیه به قضاوت مکس ناتوانی است که در ۱۴۳

تشبيه مشکلات به تارهاي عنکبوت ۱۴۳

۹. با چهره اي عالمانه غرق در جهالت ها ۱۴۴

۱۰. روايات که يکي از منابع احکام است، در برابر پندارهاي بي محاسبه او ۱۴۷

۱۱. اين نادان در مسائلى فرو مى رود که توانايى بيرون آمدن از آنها را ندارد ۱۵۰

۱۲. اين قاضى ما سرى مثل سرشير، ابروهائي مانند کمان سام نريمان، و چشمانى مانند ۱۵۱

۱۳. درباره چيزى که از روى نادانى انکارش کرده است، نه دانشى ديگر سراغ دارد و نه نظرى ۱۵۳

۱۴. نادانى بشرى موقعى به تباه کننده ترين مرحله مى رسد که انسان نادان آن را ببوشاند ۱۵۴

۱۵. نتايج پيادادگري قضات نادان، ريخته شدن خون هاي بناحق و ريوده شدن ارث هاي بناحق است ۱۵۶

۱۶. زندگى در جهالت، مرگ در ضلالت را به دنبال دارد ۱۵۷

۱۷. قرآن بسيار يارزش است، به شرط آنکه ۱۵۸

۱۸. براى خودپرستان خودمحور، ملاک خوبى هر چيز، مطابقت کيفيت و کميت آن چيز با ۱۶۰

خطبه ۱۸

در سرزنش اختلاف علماء در فتاها در این خطبه، عمل کنندگان به رأی بی‌مأخذ را سرزنش و احکام مربوط به امور دینی را به قرآن موکول می‌کند..... ۱۶۴

تفسیر خطبه هجدهم.....	۱۶۵
علت اختلاف در قضاوت‌ها و فتاها.....	۱۶۵
۱. اختلاف در مقدار و چگونگی اطلاع قضات و مجتهدان از مأخذ.....	۱۶۵
۲. اختلاف در چگونگی بهره‌برداری از مأخذ.....	۱۶۶
۳. تشخیص موضوعی که برای قاضی و مجتهد برای حکم و فتوا مطرح شده است.....	۱۶۶
۴. تنقید به اصول و عقاید خاص که قاضی و مجتهد آنها را پذیرفته‌اند.....	۱۶۷
۵. بر چگونه می‌تواند آراء مختلف قضات را تصویب کند؟.....	۱۶۹
۶. بالغة خداوندی یکی و آورنده قانون یکی و منبع قانون نیز یکی است.....	۱۷۰
۷. اختلاف سازنده - اختلاف ویرانگر.....	۱۷۰
۸. سراسر قرآن دستور به عدت و تهدید درباره اختلاف است.....	۱۷۱
۹. آیا می‌خواهیم با آراء سائیه و برداخته، نقص دین الهی را جبران کنند؟.....	۱۷۳
۱۰. این قضات، با خداوند در دامن باری شرکت ندارند.....	۱۷۵
۱۱. هیچ انسانی مانند پیام اکرم ﷺ، عدت و جدی بودن لزوم ادای امانت رسالت را درک نکرده است.....	۱۷۶
۱۲. افراط و تفریطی در قرآن نیست..... تعدیل سبب و بحثی مختصر درباره اعجاز قرآن.....	۱۷۸
۱. احساس اشرف و سلطه خداوند بر آله..... آیات قرآنی.....	۱۷۸
۲. عدم تناقض در آیات قرآنی.....	۱۸۱
۳. نفوذ شگفت‌انگیز معانی آیات قرآنی در همه روح روانی آدمی.....	۱۸۱
۴. عمق معانی قرآن.....	۱۸۲
۵. تحلیل‌های هشت‌گانه.....	۱۸۳
۶. استمرار جاودانی محتویات قرآن.....	۱۸۵
۷. جریان قرآن در فضای تاریخ، مانند جریان خورشید و ماه است.....	۱۸۵

خطبه ۱۹

این سخن را امیرالمؤمنین علیه السلام در حالی که در منبر کوفه خطبه‌ای ایراد می‌فرمود، به اشعث بن قیس گفته است. در بعضی از سخنان امیرالمؤمنین علیه السلام جمله‌ای آمده که: «شع» به آن اعتراض کرد و گفت: ای امیرالمؤمنین! این جمله به ضرر توست، نه به نفع تو. امیرالمؤمنین سر پایین انداخت و با گوشه چشم به اشعث نگریست و فرمود:..... ۱۹۰

تفسیر خطبه نوزدهم.....	۱۹۱
آنجا که پست‌ترین فرد، به تکامل‌یافته‌ترین انسان تعیین تکلیف می‌کند!.....	۱۹۱
تا کسی به اختیار با عوامل رحمت خدا به مبارزه برنخیزد، مستحق لعنت خداوندی نمی‌شود.....	۱۹۳
دشنام نیست، بلکه بیان واقعیت است.....	۱۹۷
عمومی‌ترین ویژگی بی‌شخصیتی این است که بر همه اصول و معتقدات طغیان می‌کند.....	۱۹۹
داستان اسارت اشعث در جاهلیت، بنا به نقل ابن ابی‌الحدیث.....	۲۰۲

خطبه ۲۰

در این خطبه، مردم را از غفلت دور می‌کند و آنان را به لزوم پناهندگی به خدا هشدار می‌دهد. ۲۰۵

تفسیر خطبه بیستم.....	۲۰۷
در برابر جهان اسرارآمیز پس از مرگ، خود را با پندارهای بی‌اساس تسلا ندهیم.....	۲۰۷
دیری نمی‌گذرد که پرده از مقابل دیدگان شما برداشته می‌شود.....	۲۱۱
بینید و بشنوید، و راه رشد و کمال را پیش گیرید.....	۲۱۳
باید تجارب روزگاران و قانون علیت، ما را از حیات معقول برخوردار می‌ساخت، ولی.....	۲۱۴
تبلیغ رسالت الهی تنها شایسته پیامبران است.....	۲۱۵
مخبرات (رحی‌های) رسولان الهی.....	۲۱۷

خطبه ۲۱

این خطبه، سخن است جامع موعظه و حکمت..... ۲۲۲

تفسیر خطبه بیست و یکم.....	۲۲۳
چه بخواهیم و چه نخواهیم، چه ایم و چه ندانیم، به سوی هدف نهایی پیش می‌رویم.....	۲۲۳
واقعیت روز مشاهده نتایج حیات، منافع مادی است که گویی مانند یک عامل موجود، دنبال شما.....	۲۲۷
خاصیت اساسی روان آدمی، پرواز سریع هدف اعلای زندگی است؛ پرواز این مرغ ابدی پرواز را ننیدید.....	۲۲۹

خطبه ۲۲

این خطبه را هنگامی که خبر بیعت‌شکنان بدو رسید، فرموده است. در این خطبه، کردار بیعت‌شکنان را توبیخ و آنان را به خون عثمان ملز و تهدید به جنگ می‌کند..... ۲۳۲

تفسیر خطبه بیست و دوم.....	۲۳۳
شیطان و حزب او.....	۲۳۳
کسانی که اطراف این شیاطین جمع می‌شوند.....	۲۳۴
تلاش اینان برای بازگرداندن ستم و انحرافات به جامعه است.....	۲۳۴
موقعیتی که امیرالمؤمنین (ع) در حادثه عثمان برای خود انتخاب کرده بود.....	۲۳۶
خون عثمان.....	۲۳۹
آنجا که پیمان‌شکنان، انداختن جرمی به گردن انسان میرا را، وسیله‌ای برای ارتکاب جرمی دیگر قرار می‌دهند.....	۲۳۹
شما این مسئله را پیش می‌کشید که: من باید شب و روز در خانه عثمان می‌نشستم تا.....	۲۴۰
داستان پیمان‌شکنان چه ریشه‌هایی داشته است؟.....	۲۴۱
دعوت‌کننده کیست، و دعوت به چه می‌کند؟.....	۲۴۳
اولین و آخرین آرامشی که حق‌طلبان در برابر باطل‌گرایان زورگو دارند.....	۲۴۴
تهدید به جنگ.....	۲۴۵
دو گروه متضاد که یکدیگر را به مرز زندگی و مرگ دعوت می‌کنند.....	۲۴۵
شمشیر در دست انسان‌شناس انسان‌محور.....	۲۴۶
شمشیر در دست انسان‌شناسان خودمحور.....	۲۴۷

آن کس از تهدید به جنگ می‌هراسد که از مرگ می‌ترسد ۲۵۰

خطبه ۲۳

این خطبه شامل است بر تهذیب فقرا به وسیله زهد، و تأدیب اغنیاء به وسیله مهر و

شفقت ۲۵۰

تفسیر خطبه بیست و سوم ۲۵۷

اختلاف مردم در بهره‌برداری از مواد معیشت و امتیازها ۲۵۷

موقعیت انسان‌ها در برابر امتیازهای قانونی و غیر قانونی که نصیب بعضی از افراد می‌شود ۲۶۰

اگر تن به پستی‌ها ندهید، به هر حال برنده خواهید بود ۲۶۳

ی‌الله نبین، شعار الهی اسلام ۲۶۵

ویران اساسی مال و فرزندان و عمل صالح ۲۷۰

عوا و ترس و هراس و برحذر بودن از خدا یعنی چه؟ ۲۷۲

بارکاری، سپهر پرستی، اعمال خود را تباه نکنیم ۲۷۵

این اسرار منطقی، عین پاسخ ۲۸۰

مسیر کاروان حق و وقت به سوی منزلگه نهایی شهیدان و سعادتمندان ابدی و پیامبران الهی است ۲۸۱

تحلیلی در آیات یاد شده ۲۸۴

تأدیب اغنیاء ۲۸۶

دودمان و خویشاوندان ۲۸۶

خواص نیکی بر خویشاوندان ۲۹۰

خطبه ۲۴

این خطبه، سخنی است جامع که در آن، جهاد با مخالف، تجویز کرده، مردم را به اطاعت

خداوندی و رسیدن به ترقی در آن اطاعت به اتمام و حصول به کمال دعوت می‌کند.

..... ۲۹۵

تفسیر خطبه بیست و چهارم ۲۹۷

جهاد در راه خدا، با تصنع و سستی سازگار نیست ۲۹۷

از خدا به سوی خدا ۲۹۸

راهی را پیش بگیریم که آفریننده راه و مقصد معین کرده است ۳۰۰

قیام هر فرد و جامعه‌ای باید به سوی آن هدف و با آن عواملی باشد که مربوط به آن فرد و جامعه است ۳۰۷

قیام برای خدا با شرایط و اهداف والا ۳۰۹

خطبه ۲۵

این خطبه را در آن هنگام فرموده است که اخبار پی‌درپی به آن حضرت رسیده بود که یاران معاویه بر شهرها مسلط شده‌اند و دو والی از طرف آن حضرت در یمن، [محل مأموریت خود را ترک کرده] و نزد امیرالمؤمنین آمده بودند. این دو والی، «عبدالله بن عباس» و «سعید بن نمران» بودند. [ترک محل مأموریت این دو نفر] هنگامی بود که «بُسْرَین ارطاة» بر آنان پیروز شده بود. امیرالمؤمنین در حالی که از سنگینی کردن یارانش از جهاد و مخالفت با رأی آن بزرگوار، سخت دلتنگ بود، به منبر رفت و فرمود:

آن بزرگوار، سخت دلتنگ بود، به منبر رفت و فرمود:..... ۳۱۳

- تفسیر خطبه بیست و پنجم..... ۳۱۵
- چند روز در جامعه‌ای که همواره پادشاهان و عقاید متضاد و گوناگون در فضای آن وزیدن می‌گیرد؟..... ۳۱۵
- اجتماع و تشکل پیروز است، و جدایی و گسیختگی، بازنده است..... ۳۲۰
- رهبری بزرگتر: انسان دلسع‌ای که شخصیت افرادش با يك كاسه چوبین، تبادل و معامله می‌شود!..... ۳۲۲
- همه سطوح روانی، هم‌بیراز، شوزد..... ۳۲۳
- يك هزار سوارکار مطیع ۵۰۰ نفر از ده‌ها هزار سپاهی است که هر يك از افرادش در خودرأیی غوطه‌ور است..... ۳۲۸

خطبه ۲۶

در این خطبه، عرب را پیش از شت‌یاب کرم عليه السلام توصیف می‌کند، سپس حال خود را پس از بیعت با او بیان می‌کند..... ۳۳۲

- تفسیر خطبه بیست و ششم..... ۳۳۳
- محمد عليه السلام تبلیغ‌کننده رسالت الهی در نهایت رعایت امانت..... ۳۳۳
- آیاتی از قرآن مجید درباره عمومی بودن رسالت پیامبر اسلام بر همه امت‌ها..... ۳۳۵
- و شما طایفه عرب، بدترین دین در بدترین جامعه را داشتید..... ۳۴۱
- توصیفی درباره حال امیرالمؤمنین عليه السلام پیش از بیعت..... ۳۴۱
- تنها دودمانم آماده دفاع از حق من بودند..... ۳۴۲
- معاویه کیست و چه کرده است؟..... ۳۴۲
- نگاهی به اشباع خودخواهی‌های یک حیلہ‌گر..... ۳۴۵
- ظهور سایه‌ساز واقعی وجدان حساس تاریخ..... ۳۴۸
- علت مخالفت و ریشه‌های احساس حقارت معاویه از دیدگاه محققان..... ۳۴۹
- عمرورین عاص کیست، و چه کرده است؟..... ۳۵۰
- يك معامله خسارت‌بار: شخصیت در برابر تورم خود طبیعی..... ۳۵۵
- بیا کالا ببین، بایع نگه کن، مشتری بنگر..... ۳۵۶

خطبه ۲۷

این خطبه را هنگامی که خبر هجوم لشکریان معاویه به شهر اُتبار به او رسید، و مردم از این خبر تحریک نشده بودند، برای تحریک مردم فرموده است. در این خطبه، فضیلت جهاد را متذکر می‌شود و مردم را تحریک و دانش جنگی خود را مطرح می‌کند، و نتایج ناگوار سستی در جهاد را به گردن آن مردم می‌اندازد. ۳۶۱

۳۶۳	تفسیر خطبه بیست و هفتم
۳۶۲	جهاد چیست و چه ارزشی دارد؟
۳۷۰	مناهای شناخت و ارزیابی تحولات
۳۷۴	ایا دین اسلام با شمشیر پیش رفته است؟
۳۷۶	دفع کلی از جهاد و قتال فی سبیل الله
۳۸۱	نبرد بر راه بیت المقدس با حافظ تقواست
۳۸۵	نتایج اعمال از خدا
۳۸۹	شب و روز، پنهان و آشکار، فریاد زدم
۳۹۱	او برخیزد تا من برخیزم، او طایفه خدا را انجام دهد، تا من هم به وظیفه‌ام عمل کنم!
۳۹۳	این است معنای وابستگی حیات برادری به یکدیگر
۳۹۴	حق حیات، مطلق است و برخوردای بر این حق، مشروط به پذیرش مکتب و عقیده‌ای خاص نیست
۳۹۶	داشتن حق چیزی است و تطبیق هر چه در آدمی حق، بزی دیگر
۳۹۸	شما سست‌عنصرها دو معصیت بزرگ مرتکب شده‌اید
۳۹۹	ای قدرتمندان متکی به حق! تا کی با تلقین ناتوانی‌ها بر خویشتن، قدرت واقعی خود را محو و نابود خواهید کرد؟
۴۰۱	رهبر رهبران انسانیت می‌تالد و فریاد می‌زند
۴۰۴	تماشاگران بی‌خبر از واقعیت‌ها به قضاوت نشسته و درباره قضایات پرداخته‌اند!
۴۰۵	علی بن ابیطالب علیه السلام همواره جنگ را تا نزدیکی تاریکی شب به تأخیر می‌انداخت
۴۰۹	سست‌عنصری و بی‌تفاوتی بیشتر مردم درباره حقوق جان خود، یکی از عوامل بدی و ...

خطبه ۲۸

این سخنان، فصلی از خطبه‌ای است که با این جمله آغاز می‌شود: «بسم الله خدا را رست که یاس بر رحمتش راه ندارد». در این خطبه، یازده هشدار وجود دارد. ۴۱۱

۴۱۵	تفسیر خطبه بیست و هشتم
۴۱۵	هر لحظه‌ای از زمان که از آینده می‌رسد و به گذشته می‌خزد، دنیا گامی از ما دور می‌شود و ...
۴۲۱	آیا می‌توانیم پیش از فرارسیدن مرگ، زندگی را پاك کرده و این امانت الهی را بدون نقص به پیشگاه خداوندی ببریم؟
۴۲۵	آرزوهای ما چونان قشر باریکی از نفت است که روی آب شعله‌ور باشد
۴۲۶	عمل در روزگار خوشی و عمل در روزگار ناخوشی
۴۲۸	در این درگاه شبی بیدار باشید
۴۳۰	اگر حق برای فرد یا جامعه‌ای سودی نبخشد، باطل او را تباه خواهد کرد

- همه اجزا و قوانین عالم هستی فریاد می‌زنند: در این مسیر، زاد و توشه‌ای برای وصول به سرنوشت نهایی ۴۳۲
- برای شخصیت کمال‌جوی آدمی، هیچ چیزی خطرناک‌تر از پیروی هوی و درازی آرزوها نیست ۴۴۴

خطبه ۲۹

این خطبه را پس از داستان حکمین (ابوموسی اشعری و عمروبن عاص) پس از آنکه ضحاک‌بن قیس (از پیروان معاویه) به کاروان حج تاخت و آن را غارت کرد، ایراد کرده است. در این خطبه، به آنچه در اطراف قلمرو زمامداری امیرالمؤمنین روی می‌داد، اشاره کرده و پیروان خود را برای ایجاد نظم و اصلاح آنها تحریک فرموده است ۴۳۶

- تفسیر خدا بیست و نهم ۴۳۷
- داستان ضحاک‌بن قیس ۴۳۷
- پس من به چه کسی سخن بگویم؟ ۴۳۹
- نه ارزش دعوت به سرادگ می‌کنید و نه قلبی را که برای شما می‌تپد، تشخیص می‌دهید! ۴۴۱
- این قدر خود را ریب نده! دین جان خود را به تأخیر نیندازید؛ حق شوخی‌ناپذیر است ۴۴۲
- از وطن خود دفاع کنید و ره‌بانان را بشناسید ۴۴۳
- وطن چیست؟ و آیا بی‌الوان، مطالب عطلق است؟ ۴۴۳
- آیا وطن دوستی، مطلوب حق است؟ ۴۴۵
- چون وطن دوستی معلول حب دین است، اما محبت به وطن، شدت و ضعف دارد و در معرض ۴۴۷
- وطن از دیدگاه قرآن ۴۴۸
- آیا ممکن است روزی کره زمین به شکل یک وطن واقع بر سر عموم انسان‌ها از هر نژاد و هر مکتبی ...؟ ۴۵۱
- پس از من، با رهبری کدام پیشوا پیکار خواهید کرد؟ ۴۵۲
- سخنان شما از اعتبار افتاده است ۴۵۴
- آیا می‌توانید موقعیت خود را توصیف کنید؟ ۴۵۵
- نمایه آیات ۴۵۹
- نمایه روایات ۴۶۵
- نمایه نام‌ها ۴۶۷
- نمایه کتاب‌ها ۴۷۵